

#7(59), 2020 część 1

Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe
(Warszawa, Polska)

Czasopismo jest zarejestrowane i publikowane w Polsce. W czasopiśmie publikowane są artykuły ze wszystkich dziedzin naukowych. Czasopismo publikowane jest w języku polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Artykuły przyjmowane są do dnia 30 każdego miesiąca.

Częstotliwość: 12 wydań rocznie.

Format - A4, kolorowy druk

Wszystkie artykuły są recenzowane

Każdy autor otrzymuje jeden bezpłatny egzemplarz czasopisma.

Bezpłatny dostęp do wersji elektronicznej czasopisma.

Zespół redakcyjny

Redaktor naczelny - Adam Barczuk

Mikołaj Wiśniewski

Szymon Andrzejewski

Dominik Makowski

Paweł Lewandowski

Rada naukowa

Adam Nowicki (Uniwersytet Warszawski)

Michał Adamczyk (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Peter Cohan (Princeton University)

Mateusz Jabłoński (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Piotr Michalak (Uniwersytet Warszawski)

Jerzy Czarnecki (Uniwersytet Jagielloński)

Kolub Frennen (University of Tübingen)

Bartosz Wysocki (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Patrick O'Connell (Paris IV Sorbonne)

Maciej Kaczmarczyk (Uniwersytet Warszawski)

#7(59), 2020 part 1

East European Scientific Journal
(Warsaw, Poland)

The journal is registered and published in Poland. The journal is registered and published in Poland. Articles in all spheres of sciences are published in the journal. Journal is published in **English, German, Polish and Russian.**

Articles are accepted till the 30th day of each month.

Periodicity: 12 issues per year.

Format - A4, color printing

All articles are reviewed

Each author receives one free printed copy of the journal

Free access to the electronic version of journal

Editorial

Editor in chief - Adam Barczuk

Mikołaj Wiśniewski

Szymon Andrzejewski

Dominik Makowski

Paweł Lewandowski

The scientific council

Adam Nowicki (Uniwersytet Warszawski)

Michał Adamczyk (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Peter Cohan (Princeton University)

Mateusz Jabłoński (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Piotr Michalak (Uniwersytet Warszawski)

Jerzy Czarnecki (Uniwersytet Jagielloński)

Kolub Frennen (University of Tübingen)

Bartosz Wysocki (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Patrick O'Connell (Paris IV Sorbonne)

Maciej Kaczmarczyk (Uniwersytet Warszawski)

**Dawid Kowalik (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**

**Peter Clarkwood(University College
London)**

**Igor Dziedzic (Polska Akademia
Nauk)**

**Alexander Klimek (Polska Akademia
Nauk)**

**Alexander Rogowski (Uniwersytet
Jagielloński)**

Kehan Schreiner(Hebrew University)

**Bartosz Mazurkiewicz (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**

**Anthony Maverick(Bar-Ilan
University)**

**Mikołaj Żukowski (Uniwersytet
Warszawski)**

**Mateusz Marszałek (Uniwersytet
Jagielloński)**

**Szymon Matysiak (Polska Akademia
Nauk)**

**Michał Niewiadomski (Instytut
Stosunków Międzynarodowych)**

Redaktor naczelny - Adam Barczuk

**Dawid Kowalik (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**

**Peter Clarkwood(University College
London)**

**Igor Dziedzic (Polska Akademia
Nauk)**

**Alexander Klimek (Polska Akademia
Nauk)**

**Alexander Rogowski (Uniwersytet
Jagielloński)**

Kehan Schreiner(Hebrew University)

**Bartosz Mazurkiewicz (Politechnika
Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)**

**Anthony Maverick(Bar-Ilan
University)**

**Mikołaj Żukowski (Uniwersytet
Warszawski)**

**Mateusz Marszałek (Uniwersytet
Jagielloński)**

**Szymon Matysiak (Polska Akademia
Nauk)**

**Michał Niewiadomski (Instytut
Stosunków Międzynarodowych)**

Editor in chief - Adam Barczuk

1000 kopii.

**Wydrukowano w «Aleje Jerozolimskie
85/21, 02-001 Warszawa, Polska»**

**Wschodnioeuropejskie Czasopismo
Naukowe**

Aleje Jerozolimskie 85/21, 02-001
Warszawa, Polska

E-mail: info@eesa-journal.com ,

http://eesa-journal.com/

**Reprezentacja czasopisma naukowego
w krajach afrykańskich.**

Republika Angoli.

ADAMSMAT_SU_LDA,

Sede: Rio Longa_ prédio Z11 Quarteirão Z,
N°23, Município: BELAS, província: LUANDA

E_mail: Adamsmat@mail.ru

Contribuinte n° 5417331007

Tel:+244-929527658

1000 copies.

**Printed in the "Jerozolimskie 85/21, 02-
001 Warsaw, Poland»**

East European Scientific Journal

Jerozolimskie 85/21, 02-001 Warsaw,
Poland

E-mail: info@eesa-journal.com ,

http://eesa-journal.com/

**Representation of a scientific journal in
African countries:**

Republic of Angola

ADAMSMAT_SU_LDA,

Sede: Rio Longa_ prédio Z11 Quarteirão Z,
N°23, Município: BELAS, província: LUANDA

E_mail: Adamsmat@mail.ru

Contribuinte n° 5417331007

Tel:+244-929527658

СОДЕРЖАНИЕ

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Sidzko N. FEATURES OF BRANDING IN WHOLESale AND BUILDING OF EFFECTIVE STRATEGIES	4
Тульчинська С.О., Вовк О.М. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	8
Черненко Н.А., Глушенко Я.И., Корогодова Е.А. ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЛОГОВИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ І СТРАН ЕС	14
Кубай О.Г. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ	20
Леонтьев Р.Г. ЛУКАВСТВО ОППОНЕНТА О ДИСКУСИОННЫХ МОМЕНТАХ И НЕДОСТАТКАХ ИССЛЕДОВАНИЯ ОБ АЭРОПОРТАХ МВЛ	32
Логоша Р.В., Чемес А.О., Кричковський В.Ю. СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ	41

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Бакаєв Д.І. ДЕЯКІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКОВАНИХ ВИДІВ ЗГВАЛТУВАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ	52
Паршиков П.П. ПОНЯТИЕ И ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ДОГОВОРА ОБ УСТАНОВЛЕНИИ СЕРВИТУТА	57
Плетенець В.М. МОЖЛИВОСТІ АДАПТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЛІДЧОГО В УМОВАХ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ	60

3. Леонтьев, Р.Г. Диссертация о малых аэропортах и нелегитимные заимствования из материалов краевого правительства (как не надо писать диссертацию): монография / Р.Г. Леонтьев. – Владивосток: Дальневост. федерал. ун-т, 2016. – 156 с.

4. Леонтьев Р.Г. Завиральные и невежественные байки из «диссертации» об аэропортах МВЛ: образчики профанации науки (как не надо представлять защищаемые положения диссертации): монография / Р.Г. Леонтьев. – Владивосток: Дальневост. федерал. ун-т, 2017. – 211 с.

5. Программа развития и модернизации аэропортов Николаевск-на-Амуре, Охотск, Аян, Чумикан, Богородское, Херпучи на период до 2029 года. – Хабаровск: Министерство

промышленности, транспорта и связи Хабаровского края, 2009. - 162 с.

6. Техничко-экономическое обоснование создания Федерального казенного предприятия по аэропортовой деятельности на базе северных аэропортов Хабаровского края. – Хабаровск: Министерство промышленности, транспорта и связи Хабаровского края, 2009. - 190 с.

7. Леонтьев, Р.Г. Транспорт и логистика Дальнего Востока РФ: Водный (морской и речной) и воздушный транспорт: монография / Р.Г. Леонтьев. – Хабаровск: Изд-во ДВГУПС, 2008. – 231 с.

8. Проект программы деятельности казенного предприятия на 2010 г. и 2011-2012 гг. – Хабаровск: Министерство промышленности, транспорта и связи Хабаровского края, 2009. - 34 с.

УДК 338.242.2

Lohosha, R.

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Agrarian Management Department,
Vinnytsia National Agrarian University*

Chemes, A.

CEO of LLC «Subecon»

Krychkovskiy, V.

CEO of LLC «Organic D»

WORLD EXPERIENCE AND PROSPECTS OF INDUSTRIAL PARKS DEVELOPMENT IN UKRAINE

Логоша Р.В.

*доктор экономических наук, доцент,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет*

Чемес А.А.

директор ООО «Субекон»

Кричковский В.Ю.

директор ООО «Органик Д»

МИРОВОЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНДУСТРИАЛЬНЫХ ПАРКОВ В УКРАИНЕ

Логоша Р.В.

*доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний аграрний університет*

Чемес А.О.

директор ТОВ «Субекон»

Кричковський В.Ю.

директор ТОВ «Органік Д»

СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У період еволюції постіндустріальної економіки до рівня економіки знань нагальною проблемою вітчизняного суспільства є побудова моделей наукового та інноваційного розвитку, які є базою для прогресивних трансформацій на національному та водночас на міжнародному рівні. У розвинених країнах світу інноваційний шлях розвитку уже

традиційно є визначальною складовою успіху національної економіки на міжнародних ринках. Адже саме здатність до інновацій створює якісні відмінності національної економіки, оскільки є похідною від уміння генерувати прогресивні ідеї, розповсюджувати та систематично використовувати нові знання. Відповідно це формує передумову для інтенсифікації

виробництва та подальшого прискорення темпів соціально-економічного зростання, що виявляється на рівні конкретної країни та в результаті визначає її місце в сучасному суспільстві.

Досвід зарубіжних країн показує, що створення індустріальних парків є одним із найважливіших факторів модернізації галузей сільськогосподарства та промисловості, а їхня роль у залученні інвестиційного капіталу стрімко зростає. Трансформаційні процеси в економіці України зумовлюють потребу забезпечити відповідність усіх пріоритетних сфер національної економіки відповідним якісним характеристикам, які притаманні високорозвиненим країнам. Незважаючи на численні декларації, в Україні індустріальні парки знаходяться в зародковому стані, що стримує розвиток вітчизняної економіки. Нагальною постає проблема визначення ролі індустріальних парків у становленні інноваційної економіки України, оцінка можливостей для їхнього посилення та прогресу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Прогресивні зміни національної економіки та зростання актуалізації питань, пов'язаних із діяльністю наукових парків в Україні, зумовили формування вагомій бази досліджень цього напрямку. Окремі аспекти діяльності індустріальних парків з погляду інноваційного розвитку та територіальної організації виробництва були розглянуті у працях Д. Норта, С. Тоффлера, М. Портера. Дослідження проблем формування і розвитку індустріальних парків в Україні розглядали такі науковці як О. Амоша, А. Гальчинский, В. Геєць, Б. Данилишин, І. Сторова, С. Ільєнкова, Д. Лук'яненко, В. Панченко, Д. Стеченко, Л. Федулова, В. Узун, В. Чеботарьова Ю. Чичиренко інші. У наукових працях зазначених авторів ґрунтовно розкрито актуальність проблеми створення та організації діяльності індустріальних парків в Україні і світі як інноваційної структури для забезпечення розвитку промислового виробництва, розроблено моделі прийняття управлінських рішень щодо створення індустріального парку, всебічно розглянуто напрями державної підтримки індустріальних парків. Віддаючи належне наявним напрацюванням, варто підкреслити, що потребує подальших досліджень розробка нових законодавчих ініціатив щодо підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних індустріальних парків.

Метою статті є проведення аналізу й узагальнення досвіду зарубіжних країн у створенні і забезпеченні ефективного функціонування індустріальних парків та виявлення основних причин, які гальмують їхній розвиток в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах глобально-трансформаційних змін недостатньо керовані, а інколи й хаотичні процеси переходу до ринкових відносин та інтеграції у світове господарство протягом останніх десятиліть спричинили стрімку

деіндустріалізацію вітчизняної економіки, яка потребує системних зрушень у сфері інновацій, без розвитку яких вітчизняні галузі приречені й надалі залишатись сировинним додатком для зарубіжних країн.

Як правило, у глобалізованому світі конкуренція між державами за якісні трудові ресурси та інвестиції є надзвичайно серйозною. Проте Україна в сучасних умовах, на жаль, у цій конкурентній боротьбі програє, а українська влада її навіть не помічає, повторюючи «мантри» про «вільний ринок», який вирішить усі економічні питання.

Водночас розвинуті країни світу, змагаючись за власну конкурентоспроможність, вдаються до всескладніших комплексних механізмів, які дозволять побудувати інноваційну економіку саме на їхній території, забезпечивши тим самим диференціацію і диверсифікацію виробництва продукції (робіт, послуг), переробку, створення доданої вартості і додаткових робочих місць.

Одним з таких механізмів, що поширений практично в усьому світі, є індустріальні парки, які є провідною формою організації співпраці комерційної організації, науково-технічного центру і підприємства, націлених на виробництво високотехнологічної продукції.

Загального чіткого визначення «індустріальний парк», втім як і понять «вільна економічна зона», «технопарк», «територія пріоритетного розвитку», немає. Згідно із Законом України «Про індустріальні парки» в останній його редакції, індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, в межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку [1].

За визначенням Галасюка В.В., «індустріальні парки – це спеціальні промислові території, як правило, з підготовленою інженерно-транспортною інфраструктурою, набором необхідних сервісів, спрощеними регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для виробничих та науково-дослідних підприємств». Це перевірений часом і міжнародним досвідом механізм індустріалізації економіки, залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення, збалансованого регіонального розвитку, підтримки місцевих виробників, сприяння малому та середньому підприємству [2, с. 42].

Ідея створення індустріальних парків базується на таких основних засадах [3, с. 139]:

1) концентрація спеціалізованої інфраструктури на локальній території для

зниження для бізнесу витрат на довиробничу підготовку інфраструктури. Така інфраструктура включає дороги, залізничні під'їзні шляхи, порти, високовольтні лінії електропередачі, лінії зв'язку, водозабезпечення, газозабезпечення;

2) виведення промислового виробництва на околиці або межі міста для зменшення негативних екологічних наслідків, забезпечення локалізованого екологічного контролю, специфічного для потреб промислової зони;

3) можливість надання суб'єктам підприємницької діяльності комплексу інформаційних, консультативних, логістичних послуг, створення сприятливих умов для налагодження різноманітних виробничих і економічних зв'язків між підприємствами;

4) можливість отримання різних форм державної та муніципальної підтримки, пільг як для керівних компаній, так і для СПД.

На думку Чернюка В., у практиці терміни «науковий парк», «технопарк», «дослідницький парк», «інноваційний центр», «центр розвитку передових технологій» загалом можна вважати синонімами, але при цьому кожний із таких термінів відображає складові інноваційного середовища з відповідними особливостями, до яких віднесено принципи формування, юридичні ознаки, вид інноваційної діяльності тощо, що суттєво впливає на їхню конкурентоздатність та результативність інноваційної діяльності [4, с. 70].

Різновидів парків досить багато. Їхня варіативність обмежена лише творчою уявою засновників, якими можуть бути як держава, муніципалітети, так і приватні суб'єкти. Об'єднує ж ці парки здебільшого те, що вони претендують на особливу функцію – продукувати інновації в різних галузях краще, ніж це відбувається за їхніми межами.

У зарубіжній економічній літературі як синоніми до терміну індустріальний парк використовуються терміни «промисловий район» (*industrial estate*), «промислова зона» (*trading estate*), «виробнича зона» (*factory estate*), «дієвий район» (*employment area*), «промисловий округ», «виробничий кластер».

Існують різні критерії класифікації типів парків. Однією із найпоширеніших у зарубіжній практиці є така типізація парків [5, с. 116]:

а) наукові парки, які займаються виключно дослідженнями;

б) дослідницькі центри, в яких нововведення доводять до стадії технічного прототипу;

в) інкубатори (у США) та інноваційні центри (у Західній Європі), в рамках яких університети «дають притулок» компаніям, які виникають заново, надаючи їм за помірну плату землю, лабораторне обладнання.

Індустріальні (технологічні) парки виконують наступні функції [6, с. 65]:

1) сприяння виробничому освоєнню наукомістких технологій;

2) сприяння швидкій комерціалізації інноваційних ідей;

3) підтримка створення нових інноваційних структур та інноваційного підприємництва;

4) залучення промислового та банківського капіталу в інноваційну сферу;

5) вироблення та просування на ринок конкурентоспроможної продукції;

6) формування інвестиційного клімату країни.

В Україні до «інноваційних парків» умовно можна віднести три категорії парків: індустріальні, технологічні та наукові. Функціонування кожної категорії регулюється окремим законом.

Як було уже визначено, індустріальний парк визначений в однойменному законі як територія, що має необхідну інфраструктуру для діяльності у сфері переробної промисловості, а також для ведення наукових досліджень та діяльності у сфері інформації та телекомунікацій. Інакше кажучи, індустріальний парк – це майданчик, де здебільшого має розміщуватись промислове виробництво. З боку держави індустріальними парками займається Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, до основних завдань останнього віднесено формування та реалізацію державної політики щодо створення і функціонування індустріальних парків, а також державної інвестиційної політики, в тому числі з управління національними проектами.

Технологічні парки (технопарки) визначаються вже не як територія, а як юридична особа чи група юросіб, що виконують проекти з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної продукції.

Не дивлячись на те, що технопарки існують більш ніж півстоліття, на сьогодні не існує загальноприйнятого їх визначення або сталої класифікації. Згідно з термінологією **Міжнародної асоціації технологічних парків**, яка об'єднує нині **325** організацій в **7-ти** країнах, **технологічний парк** – це організація, керована фахівцями, головною метою яких є збільшення добробуту місцевого співтовариства за допомогою просування інноваційної культури, а також конкуренції інноваційного бізнесу і наукових організацій [5, с. 118]. Для досягнення цієї мети технопарк стимулює й управляє потоками знань і технологій між університетами, науково-дослідними інститутами, компаніями і ринками. Він спрощує створення інноваційних компаній за допомогою інкубаційних процесів і процесів виведення нових компаній з тих, що існують.

Міжнародна асоціація технологічних парків відзначає еквівалентність таких понять як «технологічний парк», «технологічний ареал», «дослідницький парк» [7].

Наукові парки створюються лише з ініціативи вищих навчальних закладів та (або) наукових установ і передбачають реалізацію економічно і соціально зумовлених наукових, науково-технічних та інноваційних напрямів діяльності.

Лук'яненко О. зазначає, що глобальні виклики університетам XXI століття є феноменальними та історично безпрецедентними, оскільки їхня конкурентоспроможність в сучасних умовах зумовлюється безперервною генерацією фундаментальних знань, а не тільки їхньою акумуляцією та поширенням, а також обов'язковістю проведення прикладних досліджень та їхньою комерціалізацією, що стає можливим лише за умови стратегічного партнерства з інноваційно орієнтованим бізнесом» [8, с. 77]. В. Чернюк звернув увагу на механізм формування та подальшого розвитку наукового парку, проблеми та можливості його удосконалення [4, с. 72]. Проте, у зв'язку із продовженням еволюції сучасного суспільства та необхідністю переведення прогресивних змін у статус систематичних, зберігається потреба подальшого аналізу цієї проблематики.

Інакше кажучи, наукові та технопарки більше тяжіють до концентрації знань та наукових ресурсів для продукування інновацій, тому вони тісно пов'язані з університетами, науково-дослідними інститутами тощо. Наприклад, технопарк «Київська політехніка» є складовою власне наукового парку «Київська політехніка». Науковими парками та технопарками займається Міністерство освіти і науки України.

Сьогодні функціонування індустріальних парків є однією з важливих умов ефективного розвитку економіки багатьох країн. За різними оцінками, кількість індустріальних парків коливається в межах 12–20 тис. Зокрема, у США створено 400 індустріальних парків, в Чехії – понад 100, в Польщі – понад 60, в Туреччині – 263. У В'єтнамі на 200 індустріальних парків припадає 25% ВВП та 40% залучених інвестицій [9].

Індустріальні парки в різних країнах можуть суттєво відрізнятися за своїми масштабами, економічними показниками, кількістю підприємств, чисельністю працівників тощо. Проте їхньою спільною характеристикою є спеціалізація на високотехнологічних виробництвах.

Для створення індустріального парку необхідні такі умови:

присутність в регіоні науково-дослідних установ високого класу;

наявність кваліфікованих фахівців виробничої сфери, які мають досвід впровадження у практичну діяльність нових технологій і створення нової техніки;

можливість придбання або найму в оренду на пільгових умовах ділянок землі та виробничих приміщень;

наявність технологічної інфраструктури, розвинутої індустрії ділових послуг;

наявність ризикового капіталу.

Перші індустріальні парки були створені у Західній Європі та США ще наприкінці XIX – початку XX сторіччя. Першим у світі відкрито Траффордський індустріальний парк (Trafford Park), який було започатковано компанією

«Shipcanal and Docks» поблизу міста Манчестер у 1896 р. [10, с. 85]. У США перший індустріальний парк з'явився біля Чикаго у 1907 р. Через півсторіччя цим досвідом скористалися Азійські Тигри. У 1951 р. в Сінгапурі з'явився перший в Азії індустріальний парк.

В Європі індустріальні парки почали з'являтися на початку 70-х років XX ст. Серед перших були Дослідницький парк в Единбурзі, наукові парки «Трінті Коледж» в Кембриджі, «Левен-да-Нев» (Бельгія), «Зона наукових і технічних інновацій та виробництва» у Греноблі. У 80-х роках XX ст. інноваційні парки почали з'являтися в Канаді, Сінгапурі, Австралії, Бразилії, Індії, Малайзії, Китаї, Японії [7].

У середині 90-х років XX ст. загальна кількість інноваційних компаній на території технологічних (індустріальних) парків у всьому світі становила більше 11 тис., а число зайнятих у них спеціалістів – понад 430 тис. осіб.

Незважаючи на більш ніж 100-річну історію, індустріальні парки як інструмент економічного розвитку корисні і в сучасному світі. Станом на 2020 р. у світі функціонує понад 15 тис. індустріальних парків. Вони стали фактором прискореного економічного розвитку країн Західної Європи та США 50–100 років тому, країн Азії 30–50 років тому, країн Східної Європи та інших успішних сусідів, таких як Туреччина, 10–20 років тому.

Показовим прикладом розбудови індустріальних парків є Румунія. У 2001 р. уряд країни прийняв закон щодо створення індустріальних парків, надавши кілька об'єктів для інвесторів, а вже у 2010 р. в країні було зареєстровано 63 індустріальних парки загальною площею понад 2000 га, з яких 1200 га – Greenfield, інші – Brownfield [11, с. 131]. Перші інфраструктурні проекти фінансувалися з Програми допомоги країнам Центральної Європи (PHARE) і національних фондів. Засновниками індустріальних парків можуть бути фізичні та юридичні особи (органи влади, приватні компанії). На державному рівні діяльність парків координується Міністерством регіонального розвитку та державного управління, на регіональному – відповідними компетентними органами влади. У 2013 р. в країні було прийнято новий закон, спрямований на удосконалення умов функціонування індустріальних парків, зокрема, введені нові положення [12]:

- індустріальні парки класифікуються на основі здійснення відповідної діяльності (створення з нуля, агропромисловий, технологічний, інноваційний тощо) і методу авторизації;

- управляти індустріальним парком можуть румунські або іноземні приватні юридичні особи (раніше таке право мали тільки зареєстровані в країні компанії);

- мінімальна площа індустріального парку має становити не менше 5 га (раніше – не менше 10 га)

землі, яка б використовувалася або була у власності компанії терміном на 30 років;

- визначено новий порядок отримання статусу індустріального парку та вичерпний перелік документів, необхідних для процедури авторизації;
- визначено інструменти стимулювання розміщення виробництва в індустріальному парку: а) звільнення від плати за зміну призначення землі; б) звільнення від сплати земельного збору; в) звільнення від податків за видачу містобудівних сертифікатів та будівельних дозволів; г) звільнення від сплати місцевих податків (податку на нерухомість) за рішенням місцевих органів влади.

Аналізуючи досвід Польщі, варто відзначити, що станом на початок 2019 року на території 14 спеціальних економічних зон (СЕЗ) функціонувало 77 індустріальних та технологічних парків. Відповідне законодавство, що регулює діяльність таких зон, було розроблене ще в 1994 році – «The Polish Act of 1994 on Special Economic Zones» [13]. Перша СЕЗ в Польщі була створена в 1995 р. (Mieles SEZ). Передумовами її створення були: безробіття в регіоні на рівні 20% та надлишок виробничих фондів реорганізованого підприємства PZL Mieles. Уже у 2001 р. це дозволило створити більше 6 тис. робочих місць, число яких у 2019 р. зросло до 20 тис. Всі інші СЕЗ були засновані у другій половині 1990-х рр. У Польщі, завдяки чому протягом наступних 10 років реальний ВВП країни зріс на 5%, а експорт збільшився майже втричі [2, с. 42].

Також яскравим прикладом створення і розвитку індустріальних парків є досвід Туреччини. У цій країні протягом 2002–2016 рр. було створено 284 індустріальні парки або так звані організовані промислові зони, 206 із яких загальною площею понад 58 тис. га вже почали функціонувати. За цей період індустріальні парки були створені та функціонують практично в усіх регіонах країни з різним рівнем економічного розвитку та розглядаються інвесторами як одні з найбільш інвестиційно привабливих серед інших країн Близького Сходу. Крім цього індустріальні парки стали важливим інструментом залучення прямих іноземних інвестицій у Туреччину. Сьогодні в індустріальних парках Туреччини діє більше 45 тис. компаній-резидентів, які створили близько 900 тис. робочих місць [14]. Як результат, ВВП і експорт країни протягом досліджуваного періоду зросли більше, ніж у 3 рази. А у 2013 р. Туреччина, яка до цього десятиріччями була боржником МВФ, повернула цій організації останній транш, повністю погасивши свою заборгованість.

Поряд із цим влада Туреччини не має наміру зупинитися на досягнутих результатах. У найближчій перспективі планується побудова цілих промислових містечок, для одного з яких, зокрема, буде створено цілий штучний острів в акваторії Чорного моря біля узбережжя провінції Трабзон у межах програми розвитку промисловості країни. Туреччина зацікавлена в будівництві п'яти

індустріальних містечок у різних провінціях країни, які будуть сприяти зростанню економіки. Очікується, що їх запуск дозволить знизити надмірний імпорт та дасть імпульс розвитку місцевої промисловості [15].

У республіці Китай перші спеціальні економічні зони були створені ще в 1980 р. І вже станом на 2006 р. там функціонували 54 національні зони технологічного розвитку, по суті індустріальних парків, які вже тоді формували майже 5% ВВП країни, акумулювали близько 22% прямих іноземних інвестицій та генерували 15% товарного експорту. У сучасних умовах 5% ВВП Китаю генерують індустріальні парки, де працює близько 4 млн осіб [2, с. 43].

Чехія впровадила державну програму розвитку індустріальних парків у 1998 р. Протягом 7 років було створено близько сотні індустріальних парків, інвестори вклали в нові виробництва понад 9 млрд євро, створили 70 тис. робочих місць. У 1990 р. за реальним ВВП на душу населення Чехія випереджала Україну у 2 рази, сьогодні (2020 р.) вона випереджає Україну за цим показником уже в понад 4 рази.

Подібний досвід є практично в усіх країн Східної Європи. Наприклад, за даними дослідження CMD Ukraine, в Угорщині налічується понад 160 різноманітних індустріальних парків, що продукують 25% загальних обсягів промислового виробництва, а також 40% промислової продукції на експорт.

Сусідні країни, такі як Словаччина та Румунія, також проводять активну економічну політику, створюючи максимально сприятливі умови для інвесторів, які здатні принести з собою інноваційні технології та створити робочі місця. Крім податкових пільг поширеними є державна компенсація початкових інвестицій, спеціальні гранти на створення робочих місць на території індустріальних парків, співфінансування навчальних програм для працівників тощо.

Цікавим для України є й досвід Республіки Білорусь, яка 2006 р. створила інноваційний парк «Парк високих технологій» (ПВТ). Цей парк задуманий як віртуальний, відтак, його резидентами можуть стати ІТ-компанії, що зареєстровані в будь-яку населеному пункті Білорусі. Крім того, парк має й фізичний кластер з бізнес-інкубатором та необхідною інфраструктурою для роботи у Мінську. Станом на кінець 2018 р. у ПВТ були зареєстровані 388 компаній-резидентів та працювали понад 30 тис. осіб [7].

Невід'ємною вимогою розвитку індустріального парку є існуючий науково-технічний потенціал, наявність кваліфікованої робочої сили та ринку венчурного капіталу, зручне економіко-географічне розташування (близькість до міжнародних магістралей і аеропортів, внутрішніх транспортних комунікацій). Тому у високорозвинених країнах світу технологічний парк – це комплекс дослідних інститутів,

лабораторій, дослідних заводів, створюваних на задалегідь підготовлених територіях навколо великих університетів з розвинутою інфраструктурою (лабораторні корпуси, виробничі приміщення багатоцільового призначення, інформаційно-обчислювальні центри колективного користування, системи транспортних та інших комунікацій, магазини, житлові приміщення).

Найбільший у світі індустріальний парк площею 43 тис. га побудований у США. Ним є Tahoe-Reno Industrial Center (TRIC). Компанії Tesla та Panasonic побудували в ньому найбільший завод з виробництва літій-іонних акумуляторів – Gigafactory 1, в який інвестовано близько 5 млрд дол. США. Серед інших резидентів парку є такі компанії, як Google, Blockchains, Wal-Mart та Switch.

TRIC функціонує як державно-приватне партнерство, в якому приватні власники побудували необхідну інфраструктуру. Водночас вказані витрати на інфраструктуру місцева влада має згодом повернути приватним партнерам, використовуючи 0,35 дол. США за кожен 1 дол. США, зібраний як чистий річний дохід від підприємств, розташованих у парку.

Вагоме значення в сучасних умовах ринку відіграють і наукові парки. Перший науковий парк як приклад нової форми організації інноваційного процесу було створено після другої світової війни в **1949 р.** на базі **Стенфордського університету в США** (штат Каліфорнія) за ініціативи професора **Фредеріка Термана** під назвою «**Стенфордський індустріальний парк**». У **1971 р.** журналіст **Хофлер** вперше вжив щодо технопарку назву «**Силіконова долина**» (в перекладі українською мовою – «Кремнієва долина»), яка стала офіційною й відобразилась у світовій літературі.

Науковий парк був організований на території, яка належала університету, де на пільгових умовах стали здавати в оренду землю і робочі приміщення для щойно створених малих високотехнологічних підприємств, що підтримували найтісніші зв'язки з університетом. Централізовано на кошти університету та за рахунок урядових субсидій створювалася інфраструктура обслуговування такого бізнесу [7].

З метою розвитку «Силіконової долини» фірмам надавалися вигідні умови кредитування та полегшувалися контакти з потужними виробничими фірмами в регіоні і потенційними замовниками. Фірми забезпечували на пільгових умовах необхідним приміщенням, у їхньому розпорядженні були обладнані всім необхідним лабораторії для проведення НДДКР. Вони отримували потрібну консультацію в галузі виробництва, маркетингу, фінансів, а також патентну інформацію. Установлювалась тісна кооперація з відділами фундаментальних і прикладних досліджень при університеті, дослідницькими інститутами, що знаходилися в регіоні, а також зв'язки з іншими підприємствами технологічного парку.

Сьогодні інноваційний парк зосереджує близько **3 тис.** середніх і дрібних електронних фірм із загальним числом зайнятих **19–200 тис.** осіб. У його зоні зосереджені фірми **17** найбільших концернів електронної промисловості «**ІВМ**», «**Х'юлет-Паккард**», «**Ксерокс**», «**Дженерал Електрик**» та базуються концерни військово-промислового комплексу «**Локхід**», «**Форд аероспейс**», «**Вестерн Електрик**» та ін.

Водночас приватні компанії в Україні, які здійснюють свою діяльність у різних галузях народного господарства вже створюють власні об'єкти, які називають «інноваційними парками», «індустріальними парками», «технологічними парками» чи «інноваційними центрами». Серед таких можна назвати «**UNIT.City**» у Києві та «**Промприлад. Реновація**» в Івано-Франківську.

Індустріальні парки є доволі дорогими об'єктами інвестування, що потребує певної участі держави в їхній законодавчій та фінансовій підтримці. Економічна політика більшості високорозвинених країн світу стосовно технопарків включає програми державної підтримки, пільгове фінансування окремих проєктів, податкові та кредитні пільги, державне замовлення на інноваційну продукцію, механізм реєстрації та ін. Загалом фахівці нараховують близько **300** видів різноманітних форм стимулювання інноваційної діяльності.

У сучасних умовах зарубіжні країни застосовують прямі, непрямі та комплексні методи державної підтримки розвитку індустріальних парків.

До прямих методів державної підтримки інноваційної діяльності належать програми фінансового стимулювання, пряме інвестування акціонерного капіталу і державних кредитів, в т.ч. – безповоротних (Японія, Франція, Індія, Китай, Росія). При цьому забезпечується прискорення і піднесення у сфері наукових досліджень, освоєння новітніх галузей промисловості.

Непрямі методи державної підтримки містять різні форми податкових і митних пільг і преференцій (США, Німеччина, Велика Британія). Це підвищує технічний рівень виробничої бази, стимулює впровадження прогресивних технологій, наукоємної продукції, приплив іноземних інвестицій і активність підприємств.

Найпоширенішими є комплексні методи державної підтримки, що об'єднують обидва напрями. Вони забезпечують високий рівень ефективності інноваційних процесів, підвищують конкурентоспроможність національних товарів і послуг на внутрішньому і світовому ринках, збільшують надходження до бюджету і національного доходу країни.

Необхідно зазначити, що усвідомлення ролі держави в розбудові індустріальних парків поступово змінювалось з пасивної – простого надання інфраструктури, на активну – надання різноманітних стимулів та преференцій учасникам індустріальних парків на місцевому і

загальнонаціональному рівнях. Основні стимули, що наразі використовуються в міжнародній практиці для індустріальних парків, містять [16]:

- кредити за спеціальними пільговими ставками;
- звільнення від податків та мит;
- субсидіювання оренди;
- надання землі на пільгових умовах;
- субсидіювання тарифів на електрику та воду;
- преференційні тарифи на телекомунікаційні послуги;
- спрощені регуляторні процедури, єдине вікно;
- колективне використання послуг та активів;
- створення житлової та комунальної інфраструктури для працівників.

Безумовно, кожна країна при цьому має власну специфіку у забезпеченні сприятливих умов господарської діяльності учасників індустріальних парків. Крім того, понад 86% інноваційних парків у світі будуються за участю держави або за допомогою державних грантів. Зокрема, в Польщі виробники в індустріальних парках, розташованих в СЕЗ, можуть отримати звільнення від сплати корпоративного податку або податку на доходи фізичних осіб, часткове звільнення від податку на майно. Крім того, в Польщі існує підтримка створення нових робочих місць – розмір залежить від проекту та може сягати 15,6 тис. злотих (4 тис. дол. США) за одне робоче місце. Також існує підтримка навчальних програм, спрямованих на підвищення кваліфікації персоналу – максимальна сума компенсації 70% [17].

Яскравим прикладом є те, що витрати державного сектору на створення французького технопарку «Софія Антиполіс» становили на початку 7-х років ХХ ст. близько 400 млн франків. Крім того, приватний сектор вклав від 250 до 400 млн франків у будівництво різних споруд, у тому числі й житлово-побутового призначення [5, с. 117].

Для України цікавим є також досвід державної підтримки розвитку індустріальних парків у Туреччині, яка досягла в цій сфері помітних успіхів. Сьогодні в країні відповідно до прийнятого у 2000 р. закону «Про організовані промислові зони» діє три основні категорії індустріальних парків, які ще називають спеціальними інвестиційними зонами [18]:

- організовані промислові зони – пропонують підприємствам нульову ставку ПДВ з операцій на купівлю земельної ділянки, звільнення від податку на нерухомість на наступні 5 років після завершення будівництва, відсутність податку на поділ або об'єднання земельних ділянок, пільгові комунальні платежі;
- зони технологічного розвитку – діють як координаційні центри високотехнологічних галузей промисловості та наукових досліджень, як правило, розташовуються поблизу існуючих промислових центрів. Компанії, що розташовані в таких зонах, до кінця 2023 р. мають нульову ставку

податку на дохід та нульову ставку корпоративного податку дослідних компаній та компаній, що працюють у сфері програмного забезпечення. На зазначений період продаж програмних продуктів, створених у цих зонах, не обкладається ПДВ, також не обкладається податками заробітна плата працівників компаній, що займаються НДДКР;

вільні зони – зорієнтовані на розміщення експортоорієнтованих галузей. Компанії звільняються від митних зборів, корпоративного податку і ПДВ, діє нульова ставка податку на прибуток для співробітників, вільна репатріація прибутку – за умови, якщо 85 % продукції йде на експорт. Такі зони розташовуються недалеко від кордону або портів, що дають доступ до міжнародних торговельних шляхів.

З огляду на такі значні витрати, індустріальні парки починають приносити прибуток орієнтовно лише через 8–10 років. Світовий досвід показує, що подібні парки забезпечують додатково десятки тисяч нових робочих місць та сотні мільйонів доларів у вигляді податків. За розрахунками експертів, у середньому у світі на 1 га площі індустріального парку інвестори вкладають від 1 до 5 млн дол. США і створюють від 20 до 50 робочих місць.

Американська модель індустріального парку меншою мірою засновується на державному фінансуванні технопарку, а більше використовує інвестиції різних зацікавлених фірм. За даними американських фахівців, у США на створення та розвиток індустріального парку середнього розміру необхідно від 10 до 12 млн дол. США інвестицій, у Великій Британії – 225 тис. дол. США. Основна частина фінансування індустріальних парків у Західній Європі здійснюється державою у Великій Британії – 62%, Німеччині – 78%, Франції – 74%, Нідерландах – близько 70%, Бельгії – майже 100% [5].

Велику зацікавленість в індустріальних парках виявляють місцеві органи влади. При створенні китайського індустріального парку у провінції Шань-дунь за рахунок бюджету міста було забезпечено близько 80% проекту, за рахунок провінції – 15%, а кошти держави склали 5% [19].

Світовий досвід становлення технологічного ринку в Японії, Тайвані, показує, що основним елементом державної політики в цих країнах є програми стійкого розвитку і створення технополісів. Поняття «технополіс» в його сучасному значенні належить до цілого регіону або міського поселення зокрема.

Розвиток технополісів перетворює периферійні області з відносно відсталою економікою у високорозвинуті регіони, забезпечені високими технологіями в різних сферах промислового і сільськогосподарського виробництва, транспорту, зв'язку. При цьому розв'язуються регіональні завдання соціального розвитку, зокрема, створення додаткових робочих місць, підготовка власних фахівців, створення інфраструктури та ін.

Концепція технополісів останнім часом зазнала доповнення екологічними програмами, у результаті чого з'явилися **техноекополіси**. Найбільшого поширення техноекополіси набули у Японії. На сучасному етапі в Росії розробляється декілька програм техноекополісів, які можна об'єднати в генеральну програму «Російський Техноекополіс».

Загальною особливістю діяльності індустріальних (технологічних) парків у різних країнах є утворення їхніх об'єднань (асоціацій, центрів тощо). Загалом такі асоціації мають подібні завдання: сприяють створенню парків та підтримують їхню діяльність, проводять ефективну комунікацію із органами влади для вирішення спільних проблем, сприяють обміну досвідом та інформацією між учасниками парків тощо. Вивчення досвіду функціонування об'єднань індустріальних (технологічних) парків допоможе створенню подібних структур в Україні та забезпеченню ефективності їхньої діяльності.

Асоціація наукових та технологічних парків Чехії розпочала свою діяльність у 1990 р. Основним напрямом її діяльності є підготовка, створення та допомога у подальшому розвитку наукових і технологічних парків з дотриманням вимог та правил ЄС. Діяльність Асоціації спрямована на [20]:

- надання організаційних та адміністративних послуг при створенні парків;
- підтримку функціонування національної мережі технологічних і наукових парків;
- сприяння розвитку інноваційних компаній в межах парків;
- організацію освітніх та консалтингових послуг, а також видавничої діяльності;
- сприяння співробітництву із зарубіжними партнерами-засновниками науково-технологічних парків;
- залучення компетентних інституцій та особистостей, у тому числі, членів уряду, депутатів, представників університетів, науково-дослідних інститутів, промислових підприємств, підприємців, муніципалітетів, торгових палат, банків тощо задля просування цієї ідеї у світі.

Асоціація індустріальних парків Угорщини створена як некомерційна організація у 1994 р. Її членами є індустріальні парки, місцеві органи влади, які здійснюють управління парком або мають намір створити такі парки, а також бізнес-компанії, які беруть участь у створенні та операційній діяльності парків на фінансовій основі. Мета діяльності Асоціації – просування високих та сучасних технологій в Угорщині, сприяння забезпеченню створення індустріальних парків у безпосередній близькості від університетів з міжнародним визнанням і наукових лабораторій. Для цього Асоціація [21]:

проводить організаційні заходи в інтересах індустріальних парків з метою отримання підтримки від центрального уряду та місцевих органів самоврядування;

надає адміністративні, логістичні та інші види послуг учасникам індустріальних парків;

представляє інтереси індустріальних парків у різних органах влади та відомствах. Зокрема, бере участь у засіданнях комітету з розвитку землеустрою Угорського парламенту в якості постійного гостя;

систематично збирає та узагальнює інформацію про діяльність індустріальних парків в інших країнах, допомагаючи таким чином угорським паркам впроваджувати свої інвестиційні рішення на теренах ЄС.

Асоціація наукових парків Фінляндії є загальнонаціональною мережею співпраці фінських наукових парків і технологічних центрів, що об'єднує 29 членів в університетських містах Фінляндії.

Основні функції Асоціації [22]:
координує співпрацю наукових парків-членів Асоціації;

діє як експерт та промоутер наукових парків у Фінляндії;

разом із членами Асоціації та її партнерами розробляє на міжнародному рівні привабливі умови для впровадження інновацій;

установлює і підтримує зв'язки з державним сектором, бізнес-спільнотою, науково-дослідним та освітнім секторами, а також міжнародною спільнотою у сфері науки та техніки;

бере активну участь у національних програмах та представляє Фінляндію в Європейській мережі підтримки підприємництва.

Асоціація технологічних парків та бізнес-інкубаторів Швейцарії була заснована у 2000 р., включає 40 членів, з яких 27 є повноправними членами, що об'єднують на своїй території понад 1000 інноваційних компаній, інші – асоційовані члени, чисельність яких постійно зростає. Асоціація ставить такі цілі [23]:

налагодження зв'язків між членами Асоціації;
обмін новими ініціативами щодо бізнес-моделей, методів роботи;

консолідація інформації про інноваційні стартапи по всій країні;

оцінка впливу технопарків та бізнес-інкубаторів на швейцарську економіку;

діє як аналітичний центр і налагоджує зв'язки з політичною елітою, щоб бути частиною публічних дебатів під час створення високотехнологічних стартапів, малого та середнього бізнесу, бізнес-інкубаторів;

співпрацює з міжнародними асоціаціями та асоціаціями інших держав.

Наскільки успішними в Україні є перераховані категорії індустріальних парків? Українські індустріальні парки протягом **2000–2018 рр.** розробили та реалізували інноваційної продукції на суму близько **22 млрд грн**. При цьому вирішуються не тільки питання забезпечення потреб внутрішнього ринку України, тобто знижується її залежність від імпорту, але і постійно нарощуються обсяги постачання на експорт високотехнологічної

конкурентоспроможної продукції. Три провідних індустріальних парки – ІЕЗ ім. Є.О. Патона, Інститут монокристалів, Інститут напівпровідників – забезпечують 97% випуску інноваційної продукції всіх українських технопарків (в т. ч. технопарк ІЕЗ – 67%).

Вітчизняні провідні компанії поки некладають і не готові вкладати кошти у спорудження будівель в індустріальних парках, не маючи гарантій і бачення повернення вкладених коштів, тому що питання державної підтримки індустріальних парків сьогодні в Україні цілком не врегульоване.

В Україні чинне законодавство про індустріальні парки надає вкрай незначні переваги їхнім учасникам, явно недостатні для того, щоб цей механізм зміг стати каталізатором розвитку вітчизняної економіки. Зокрема, законом «Про індустріальні парки» серед преференцій резидентам парків передбачено лише цільове фінансування на безповоротній основі та надання безвідсоткових кредитів для облаштування індустріальних парків, а також звільнення учасників парків від пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту [1]. Безумовно, настільки мізерна підтримка не йде в жодне порівняння з вищезазначеними практиками країн світу щодо стимулювання промислового розвитку через індустріальні парки. Як наслідок, на сьогодні в Україні, за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, станом на початок травня 2020 року в Україні зареєстровано 43 індустріальних парки, у 23 з них вибрано керуючі компанії й лише в 7 є учасники [24]. Очевидно, що без належного пакету стимулів вітчизняні індустріальні парки здебільшого не будуть здатні залучати хоч якісь інвестиції та залишатимуться існувати у стані анабіозу.

Виняток можуть становити лише ті індустріальні парки, розвитку яких сприятиме місцева і центральна влада. Наприклад, на створення і облаштування індустріального парку «Industrial Forpost» у м. Дніпрі з місцевого та Державного бюджету передбачається виділити по 10% від запланованого обсягу інвестицій, що надалі сприятиме інвестиційним надходженням від приватних компаній. За ініціативою органів місцевого самоврядування учасники парку також звільнятимуться від сплати земельного податку та ПДВ. Очікується, що надання таких умов дозволить відновити деградовану промислову територію міста шляхом розміщення на території ІП виробництва електричних машин (виготовлення дронів, робототехніки та іншої продукції машинобудування для відстеження засобів наземного транспорту, спостереження за нижніми шарами атмосфери і потреб агропромислового комплексу), електричного устаткування і обладнання (виготовлення акумуляторних батарей тривалого терміну дії), інноваційного виробництва металургійної продукції (виготовлення легких і

надмічних металевих сплавів з використанням нанодисперсних домішок), виробництва різної мінеральної продукції (виготовлення піноскла з високим рівнем міцності і теплопровідності), надання комп'ютерних послуг (розробка автоматизованих систем управління та програмного забезпечення для потреб виробничих підприємств) [25].

На території парку «Industrial Forpost» також передбачається створення бізнес-інкубатору та відкриття виставкового центру з метою інфраструктурного забезпечення сприятливих умов для науково-дослідної і виставково-ярмаркової діяльності учасників індустріального парку та їхніх потенційних партнерів щодо кооперації. За оцінками ініціаторів створення ІП, відкриття «Industrial Forpost» дозволить залучити понад 147,5 млн дол. США інвестицій, завдяки чому протягом 2020–2024 рр. Буде створено близько 2500 тис. робочих місць, а ВВП України додатково зросте на 0,92 відсоткових пункти або на 859,6 млн дол. США. При цьому близько 700 млн дол. США з них становитиме валовий продукт самого ІП, а решту – валовий продукт інших економічних агентів-резидентів України, ділова активність яких зросте завдяки співпраці з учасниками та керівною компанією парку [2, с. 45].

Однак, варто принципово зазначити, що далеко не всі міста України мають такий потужний потенціал надання підтримки індустріальним паркам за рахунок місцевого бюджету, як м. Дніпро, у зв'язку з чим перспективи запуску «Industrial Forpost» є радше винятком із загальної тенденції функціонування ІП як механізму залучення інвестицій у вітчизняний промисловий розвиток.

Що стосується техно- та наукових парків, то, за статистикою Міністерства освіти і науки України (МОН), в Україні у 2019 році було зареєстровано 26 наукових та 16 технологічних парків. Однак, щодо технопарків інформація на сайті МОН востаннє оновлювалась у 2010 р., що свідчить про те, що тема технопарків майже 10 років не належить до пріоритетів міністерства. Найновіша офіційна статистика щодо наукових парків за 2017 р. У документі «Показники діяльності наукових парків за 2017 рік», що розміщений на сайті МОН, серед основних «показників діяльності» вказані лише назви проектів та освоєні суми фінансування, а це трохи більше 9 млн грн. Враховуючи, що йдеться про фінансування всіх наукових парків України за рік, це також навряд чи говорить про пріоритетність цієї сфери для держави.

В Україні намагання державної політики побудувати індустріальні (технологічні) парки занепали з причин постійних податкових та інших обмежень, що зводило інноваційні зусилля нанівець [26, с. 37], хоча практика роботи технопарків з 2000 р. протягом дев'яти років підтверджує їхню доцільність та ефективність в активізації інноваційної діяльності (з 2000 по 2008 роки обсяг реалізованої інноваційної продукції

склав 11,8 млрд грн.; за час діяльності технопарків було перераховано до бюджетів та цільових фондів майже 1 млрд грн.). Зазначимо, що з прийняттям Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» [27], індустріальні (технологічні) парки спрямовані на відродження, які діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції (ст. 1), де учасниками є юридичні особи – суб'єкти наукової, науково-технічної, підприємницької діяльності. Як видно, індустріальний (технологічний) парк є незалежною бізнесовою структурою, яка спрямована на спільну діяльність на рівних умовах кожного учасника, затратами залученого ними майна та інтелектуальних зусиль.

Те, що створення і функціонування індустріальних парків в Україні гальмується, має досить просте пояснення, яке визначається тим, що порівняно із зарубіжними країнами не забезпечується по-справжньому пільговий режим функціонування індустріальних парків. Безумовно, обмежені пільги надаються (звільнення від сплати податку на нерухомість в межах індустріального парку). Проте ставка цього податку незначна, то і фінансова вигода від його скасування є незначною, що не впливає суттєво в кінцевому випадку на фінансові результати діяльності індустріальних парків.

З метою перетворення індустріальних парків на реальний механізм розвитку промисловості в Україні у першому читанні було прийнято за основу законодавчий пакет (№№2554а-д та 2555а-д), який запроваджує податкові та митні інвестиційні стимули для нових вітчизняних виробництв через механізм індустріальних парків. З усього арсеналу стимулів, що використовуються в міжнародній практиці, законопроекти 2554а-д та 2555а-д передбачають лише кілька податкових преференцій, серед яких:

- звільнення на 5 років від податку на прибуток та на наступні 5 років половинна ставка (9%) і лише за умови реінвестування цих коштів у розвиток виробництва;

- звільнення від ввізного мита на обладнання та устаткування для облаштування та здійснення господарської діяльності в межах ІІІ;

- розстрочка на 5 років імпортного ПДВ на обладнання та устаткування для облаштування та здійснення господарської діяльності в межах ІІІ;

- можливість отримання фіскальних стимулів з податку на нерухоме майно, земельного податку та орендної плати за користування земельною ділянкою державної чи комунальної форми власності, на якій створено ІІІ, за рішенням місцевої влади [28; 29].

Разом з цим, законопроекти 2554а-д та 2555а-д містять чіткі норми прямої дії, які вимагають:

- здійснення профільної виробничої та науково-дослідницької діяльності;

- легальну зайнятість – учасник ІІІ повинен найняти щонайменше 30 співробітників;

- середню зарплату не менше 3-х мінімальних, тобто понад 11,1 тис. грн.

Набуття найближчим часом чинності цих законодавчих ініціатив, запровадження відповідного пакету стимулів має стати вектором розвитку на шляху до розбудови мережі реальних вітчизняних індустріальних парків в найближчій перспективі. У подальшому в Україні необхідно докласти набагато більших зусиль, щоб створити рівні умови для інвесторів у зіставленні з країнами-конкурентами, де існує можливість залучати кредити під 2% річних, де вже є мережі індустріальних парків та спільних економічних зон з податковими канікулами та преференціями, де новим інвесторам і роботодавцям надають бюджетні компенсації за створення робочих місць до 50% їхніх капітальних витрат, де промисловцям із 30% знижкою від ринкової вартості продають електрику та газ, де внутрішні виробники надійно захищені від сірого імпорту, де земля під виробництво надається практично на безоплатній основі [5, с. 45].

В Україні в сучасних умовах ринку, органи місцевого самоврядування можуть встановлювати пільгові ставки оплати за землю (в тому числі на оренду землі) та податку на нерухомість, а також передбачати фінансову підтримку для учасників індустріальних парків з місцевого бюджету.

Крім того, учасники інноваційних парків потенційно можуть і з метою активізації їхньої діяльності мають отримувати компенсацію з бюджетів за використання приміщень, будівель і земельних ділянок в самих парках. Проте у Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України констатують, що на практиці це поки неможливо, адже відповідних державних програм наразі не прийнято.

Потенційно роль індустріальних парків у розвитку інноваційної діяльності є вагомою. Однак, зараз ще рано говорити про якийсь фактичний вплив парків на ці процеси.

Отже, вивчення зарубіжного досвіду створення індустріальних парків необхідно використовувати при формуванні та розвитку нових технологічних парків в Україні. Відсутність перспектив одержати істотну стартову фінансову підтримку зумовила неможливість створення традиційних (у західному розумінні) індустріальних парків, де всі учасники сконцентровані на загальній території. Тому з урахуванням українських реалій було прийнято модель «технопарку без стін», що не вимагає значних первинних капіталовкладень. Приклади таких індустріальних парків до моменту розробки української моделі уже були в США.

Враховуючи цей досвід, Україні для забезпечення ефективного розвитку індустріальних парків у найближчій перспективі необхідно:

1) розробити і впровадити систему організаційно-економічних і фінансових стимулів для керівних компаній та суб'єктів підприємницької діяльності індустріальних парків із прийняттям відповідних нормативних документів;

2) розробити механізм залучення коштів міжнародних «донорів» та дешевих кредитів для облаштування інфраструктури індустріальних парків, що є дуже важливим в умовах обмеженості бюджетних ресурсів;

3) опрацювати механізм спрямування коштів іноземних інвесторів (підприємств, організацій), що реалізують у рамках підтримки регіонального розвитку інвестиційні проекти з модернізації комунальної інфраструктури, на облаштування інфраструктури індустріальних парків;

4) провести аналіз можливих варіантів застосування механізму державно-приватного партнерства для розбудови індустріальних парків, насамперед щодо керівної організації, облаштування інфраструктури;

5) розглянути питання створення об'єднання (агенції) індустріальних парків;

6) запровадити моніторинг проблем діяльності індустріальних парків з метою оперативного удосконалення відповідного нормативно-правового поля.

Висновки. Україна поки серйозно відстає як від зарубіжних країн світу, так і загалом від глобальних трендів у розвитку індустріальних парків. Із урахуванням іноземного досвіду розвиток індустріальних парків потребує використання системи пільг, у тому числі і податкових (пільгові ставки на прибуток, звільнення від ввізного мита, державні гарантії інвесторам від несприятливих змін в податковому законодавстві) тощо.

В Україні є великі потенційні можливості для розвитку розгалуженої мережі індустріальних парків. Однією з основних умов для їхнього розвитку є створення інфраструктури для ефективного функціонування.

Без активної економічної політики, яка б запустила інструментарій інноваційних парків на повну потужність, Україні навряд чи вдасться вийти з порочного кола траншів МВФ та позбутись ролі сировинного придатку, особливо враховуючи те, наскільки комплексними та системними є підходи сусідніх регіонів, з якими ми конкуруємо за інвестиції та робочі місця.

Список літератури:

Про індустріальні парки: закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5018-17/page>

Галасюк, В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. Економічний аналіз: зб. наук. праць THEU.

Тернопіль: «Економічна думка», 2018. Том 28. № 1. С. 40-50.

Павлюк А. П., Маркевич К.Л. Закордонний досвід стимулювання розвитку індустріальних парків: висновки для України. Actual problems of international relations. Release 122 (part I). 2014. P. 138-147.

Чернюк В. Наукові парки в Україні – стан та проблеми діяльності. Теорія і практика інтелектуальної власності. №1. 2016. С. 68-75.

Ходаківський С. І., Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 276 с.

Уханова І. О. Розвиток технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Уханова Інна Олегівна. Одеса, 2014. 209 с.

Інноваційні парки: досвід України та світу. URL: <https://business.ua/strategies/5757-innovatsijni-parki-dosvid-ukrajini-ta-svitu>

Луцькяненко О. Інтелектуальний ресурс модернізації української економіки. XVI Міжнародна науково-практична конференція (22-24 вересня 2011 р., м. Жешув). Rzeszow: Uniwersytet Rzeszowski, 2012. С. 75-80.

Nacional'nij proekt «Industrial'ni parki Ukraini» / Derzhavne agentstvo z investicij ta upravlinnja nacional'nimi proektami Ukraini. URL: <http://investcenter.km.ua/images/stories/pdf/industrial%20parks.pdf>.

Лекарь С. І. Міжнародні та вітчизняні реалії функціонування індустріальних парків. Економіка промисловості. 2017. № 1. С. 80-94.

Dodescu A., Chirilă L. Industrial Parks in Romania: From Success Stories to Emerging Challenges. International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning. 2012. Vol. 2, № 4. P. 331-335.

New provisions on industrial parks / Tax and Legal Aler, 16 July 2013 URL: <http://www.pwc.ro/en/tax-online/tax-and-legal-alerts/assets/taxand-legal-alert-no-22.pdf>.

The Act of 20 October 1994 On Special Economic Zones. Retrieved from: URL: <http://www.infor.pl/aktprawny/562012,ustawa-o-specjalnych-strefach-ekonomicznych.html>.

East Marmara Development Agency. Retrieved from: URL: <http://en.marka.org.tr/sayfa/202/250/documentarchive>

Турки планують створити в Чорному морі штучний острів / Новот время: Бизнес. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/u-chornomu-moristvorjat-shtuchnij-ostriv-1836532.html>.

ECONOMIC ZONES IN THE ASEAN: Industrial Parks, Special Economic Zones, Eco Industrial Parks, Innovation Districts as Strategies for Industrial Competitiveness/ UNIDO Country Office in Viet Nam. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2015-08/UCO_Viet_Nam_Study_FINAL_0.pdf

Підоричева І. Досвід польських СЕЗ: у пошуках «антикрихкості» для України. Міжнародний громадсько-політичний тижневик «Дзеркало тижня». 2017. № 39 URL: https://dt.ua/macrolevel/dosvid-polskih-sez-u-poshukah-antikrihkosti-dlyaukrayini-257607_.html.

Industrial parks provide incentives for local and foreign investors alike. The Report: Turkey 2012. URL: <http://www.oxfordbusinessgroup.com/news/zone-industrial-parks-provide-incentives-localand-foreign-investors-alike>

Індустріальні парки – що це таке? URL: <http://dia.dp.gov.ua/industrialni-parki-shho-ce-take/>

Technology Parks in the Czech Republic. URL: <http://www.svtp.cz/en/wp-content/uploads/VTP-v-CR.pdf>

Industrial Parks – Association of Hungarian Industrial Parks. URL: <http://www.datanet.hu/ipe/introd.pdf>

Association of Science Parks of Finland. URL: http://www.tekel.fi/in_english

Swiss Association of Technology Parks and Business Incubators. URL: <http://www.swissparks.ch/swissparks-the-association>

Довідка про індустріальні парки в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUKraini>

Концепція створення та наповнення Індустріального парку «Industrial Forpost». Агентство розвитку Дніпра. URL: <http://dda.dp.ua/project/industrialnyj-park>.

Гамалій В. Ф., Кошик О. М., Легінькова Н. І. Аналіз ролі індустріальних парків в структурній модернізації економіки. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2016. Вип. 30. С. 31-39.

Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: закон України від 16 лип. 1999 р. No 991-XIV // Відом. Верхов. Ради України. 1999. №40. Ст. 363.

Про внесення змін до Митного кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. Проект Закону № 2555а-д від 25.04.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58869.

Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки. Проект Закону № 2554а-д від 25.04.2016 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58867.

І-ОРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК 343.541

Бакаєв Д.І.

*Аспірант кафедри кримінального права
національного університету
"Одеська юридична академія"
м. Одеса, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КВАЛІФІКОВАНИХ ВИДІВ ЗГВАЛТУВАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Bakaev D.I.

*Postgraduate student of the Department of Criminal Law
of the National University "Odessa Law Academy"
Odessa, Ukraine*

SOME ASPECTS OF QUALIFIED TYPES OF RAPE UNDER THE CRIMINAL LAW OF UKRAINE AND THE COUNTRIES OF SOUTH-EASTERN EUROPE

Анотація. У статті досліджено деякі аспекти кваліфікованих видів згвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи. Здійснено ґрунтовний аналіз змісту обтяжуючих обставин кваліфікованих юридичних конструкцій згвалтування за законодавством України та країн Південно-Східної Європи показав певну спільність та відмінність. Спільною тенденцією для законодавства та доктрини кримінального права України та країн Південно-Східної Європи є поступове впровадження міжнародних стандартів щодо конструювання кваліфікованих видів згвалтування. Відмінність полягає в різному наповненні переліків кваліфікованих видів за КК України та КК країн Південно-Східної Європи. На відміну від України, у КК країн Південно-Східної Європи ще не впроваджено стандарти щодо криміналізації згвалтування одним з подружжя по відношенню до другого з подружжя, чи колишнього з